

15.11.2022

VN/27728/2022
VN/27728/2022-SM-3

Hallinto- ja kehittämisosasto

HKO 14.10.2022
OM 13.10.2022; VN9873/2022

Poliisiosaston lausunto vaikutusvallan kauppaamisrikoksesta

Hallinto- ja kehittämisosasto on pyytänyt poliisiosastolta mahdollista välilausuntoa hallituksen esitykseksi lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudelliseen yleissopimukseen tehdyn varauman peruttamisen hyväksymisestä ja laiksi rikoslain muuttamisesta.

Suomi on liittyessään yleissopimukseen vuonna 2002 tehnyt vaikutusvallan väärinkäyttöä koskevaan 12 artiklaan liittyvän varauman, joka on tämän jälkeen uusittu useita kertoja. Eduskunta on ponsilausemassaan (EV 373/2010 vp) edellyttänyt, että hallitus ryhtyy kiireellisesti valmistelemaan lainsäädäntöehdotuksen vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoimiseksi. Lisäksi yleissopimuksen täytäntöönpanoa valvova toimielin GRECO samoin kuin Euroopan komissio ovat suositelleet asiaa koskevia toimenpiteitä.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään, että rikoslakia täydennetään uudella säännöksellä vaikutusvallan kauppaamisrikoksesta. Oikeushenkilön rangaistusvastuu ehdotetaan ulotettavaksi vaikutusvallan kauppaamisrikokseen.

Vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoinnin tavoitteena on täydentää rikosoikeudellista suojaa korruptiota vastaan. Tavoitteena on myös mahdollistaa lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen 12 artiklaa koskevan varauman peruuttaminen vaikutusvallan väärinkäyttöä koskevan kriminalisointivelvoitteen osalta.

Poliisiosasto pitää esitystä kannatettavana.

Poliisin suorittamissa esitutkinnoissa on havaittu suomalaisen rikoslainsäädännön haastavuus erityisesti kansainväliseen liiketoimintaan liittyvien korruptiorikosten esitutkinnoissa, joissa tekotapana on ollut käyttää ns. "edun" toimittamiseen erilaisia välittäjiä. Tällaisissa tapauksissa ulkomaiseen lahjontaan liittyvät syytteet on pääsääntöisesti hylätty oikeudessa.

Tutkimuksessa lahjonta kansainvälisessä liiketoiminnassa (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:11) käytiin laajasti läpi kotimaista lahjusrikoksia koskevaa oikeuskäytäntöä. Käytettävissä olleen aineiston pohjalta arvioitiin suomalaista lahjusrikossääntelyn toimivuutta ja kansainvälisten velvoitteiden mukaisuutta. Kehittämissuosituksissa tuotiin esille, että vaikutusvallan kauppaamisen kriminalisointi laajentaisi mahdollisuutta puuttua välittäjiä käyttäen tehtyihin tekoihin. Hallituksen esityksessä on nimenomaisesti vastattu tutkimuksessa esille nostettuun haasteelliseen ongelmakenttään.

Hallituksen esityksessä on niin ikään ehdotettu oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista vaikutusvallan kauppaamisrikokseen. Oikeushenkilön rangaistusvastuu voi tulla kyseeseen, kun kyseessä on sellainen oikeushenkilön toiminnassa tapahtunut teko, josta on säädetty rangaistus sekä tekijälle,

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@govsec.fi
www.intermin.fi

että oikeushenkilölle. Oikeushenkilö voidaan tuomita yhteisösakkoon, jos sen lakisääteiseen toimieliimeen tai muuhun johtoon kuuluva, tai oikeushenkilöässä tosiasiallista päätösvaltaa käyttävä, on ollut osallinen rikokseen, tai sallinut rikoksen tekemisen, tai jos toiminnassa ei ole noudatettu vaadittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta rikoksen ehkäisemiseen. Oikeushenkilö voidaan tuomita yhteisösakkoon, vaikkei rikoksentekijää saada selville, tai muusta syystä tuomita rangaistukseen. Lainkohdan tarkoituksena on nimenomaan korostaa oikeushenkilön velvollisuutta järjestää toimintansa lainmukaisesti.

Kansainväliseen liiketoimintaan liittyvät lahjustapaukset tehdään usein oikeushenkilön puolesta ja tämän hyväksi. Lahjontaan käytettävät summat voivat lisäksi olla varsin suuria, jolloin ymmärrys niiden alkuperästä ei voi olla vastaanottajatahollakaan yllätys. Varsinainen hyötyjä, mahdollisen sopimuksen syntymisestä, onkin käytännössä usein joku muu kuin tekoon syyllistynyt luonnollinen henkilö. Tästä syystä oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottaminen vaikutusvallan kauppaamisrikokseen on aivan keskeistä ennalta estävän vaikuttavuuden ja rikosvastuun toteutumisen kannalta.

Esityksessä on pohdittu tunnusmerkistöön sisältyvän abstraktin vaarantamistunnusmerkin toteutusta. Sen mukaan rangaistavuus edellyttää, että eduntarjoajan teko on omiaan horjuttamaan luottamusta päätöksenteon riippumattomuuteen. Säännökseen kirjattu abstrakti vaarantunnus "on omiaan aiheuttamaan" ei edellytä, että jokin seuraus, kuten luottamuksen horjuminen päätöksenteon riippumattomuuteen tai edes sen konkreettinen vaara, syntyy. Abstrakti vaara edellyttää, että teko tyypillisesti horjuttaa luottamusta päätöksenteon riippumattomuuteen.

Hallituksen esityksellä ei voida olettaa olevan merkittävää vaikutusta poliisitoimintaan, sillä esitutkinnaissa korruptiorikoksia on vuosittain varsin vähäinen määrä. Esitutkinnaissa näytön hankinnan voisi olettaa olevan jatkossa helpompaa. Kuitenkin vasta käytäntö tulee osoittamaan, miten uusi lainsäädäntö toimii. Tärkeää on kuitenkin, että lainsäädäntö kehittyy ja mahdollistaa jatkossa paremmat työkalut puuttua ja tutkia havaittuja korruptioepäilyjä.

Poliisijohtaja

Stefan Gerkman

Poliisitarkastaja

Juha Tuovinen

Jakelu Hallinto- ja kehittämisosasto

Tiedoksi SM PO Poliisiosasto, Tomi Vuori

VN/27728/2022-SM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: